

Samler matindustrien

Den norske matindustrien står foran mange utfordringer. Nå har bransjen samlet seg for å etablere en felles norsk forsknings- og utviklingsstrategi.

Fellessatsningen skjer gjennom den nasjonale teknologiplattformen Food for Life. Hensikten er å påvirke valget av satsningsområder for forskningen - både i Norge og EU, samt å formidle kunnskap om aktuelle europeiske forskningsprosjekt.

- Det er viktig at industrien får frem sine synspunkter i en felles strategi. Tidligere har det vært litt stykkevis og delt, gjennom Food for Life forventer vi at det blir mer fullt og helt, sier Tines forskningssjef Johanne Brendehaug.

Tøffere internasjonal konkurranse

Globalisering har ført til mer internasjonal konkurranse.

- Vi må bli bedre på å implementere resultatene av forskning og utvikling. Vi må skape robuste innovasjoner som er unike, og få frem fordelene med dem. Men enda viktigere for oss fremover blir FOU-satsning på bærekraftig produksjon - i hele verdikjeden. Vi fokuserer på bærekraft i alle ledd fra primærproduksjonen til distribusjonen, her inngår også dyrehelse, sier Brendehaug.

I følge Konjunkturrapporten Mat og Industri 2009 økte importen av mat- og drikkevarer med 204 prosent fra 1995 til 2008. Holder vi bearbeidet fisk og fiskevarer utenfor var importen i fjor 23 milliarder kroner. De siste års økning i importen har dessuten ført til at hjemmemarkedsandelen har gått ned, fra 90 prosent i 1995 til 84 prosent i 2008. Mens eksporten i samme periode økte med 59 prosent og utgjorde 4,8 mrd. kroner (ekskl. bearbeidet fisk og fiskevarer). Eksportandelen har imidlertid vært stabil på rundt fire prosent både i 1995 og 2008.

I Norge bidrar forhold som blant annet et høyt lønnsnivå og store avstander mellom råvareprodusenter til redusert konkurranseevne. Den norske matindustrien er derfor, i tillegg til tilfredsstillende rammebetingelser, avhengig av innovasjoner som øker produktiviteten og skaper mer konkurransedyktige produkter.

Europeisk forskningssamarbeid

Brendehaug, som er med i styringsgruppen til det nasjonale Food for Life-prosjektet, påpeker at Tine ønsker tettere forskningssamarbeid også i Europa. For det er ikke bare Norge som opplever sterkere konkurranse fra det globale markedet, de andre EØS- og EU-landene er i samme situasjon. Den nasjonale Food for Life-plattformen er en del av den veletablerte Europeiske Food for Life plattformen, som koordinerer konklusjonene fra de nasjonale plattformene, og sørger for at foreslåtte satsningsområder følges opp mot EU-kommisjonen.

FOU-satsningsområdene som foreslås i Food for Life danner blant annet utgangspunkt for prosjektene som opprettes gjennom EUs 7. rammeprogram. Dette forskningsprogrammet har en budsjetttramme på 1,9 milliarder euro til temaene innen mat, landbruk, fiske og bioteknologi.

- I europeiske sammenheng har Food for Life hatt stor betydning for hvilke tema som er lyst ut i det 7. rammeprogrammet. Det viser at deltakelse i plattformen har stor verdi og vil være en god investering også for norske bedrifter, sier Øystein Rønning, spesialrådgiver innen innovasjon hos Norges Forskningsråd.

Høyere deltakelse i europeiske forskningsprosjekt står høyt på prioriteringslisten for flere norske matindustriaktører.

- Vi ønsker et godt innblikk i hva som skjer av relevant forskning i EU og å knytte europeiske kontakter på forskningsfronten, sier Stabburets produktutviklingsdirektør Edel-Anita Westhagen. Hennes innspill følges opp av Johanne Brendehaug som også tror at stadig mer av forskningskronene vil kanaliseres gjennom EU.

Stor påvirkningskraft og bred enighet

Norges Forskningsråd har store og klare forventninger til konstruktive bidrag fra den nasjonale Food for Life-plattformen.

- Vi ser for oss at dette forumet kan tydeliggjøre hvilke kunnskapsområder som på sikt vil bli av særlig betydning for norske matnæringer. Det er på disse områdene Forskningsrådet bør bidra til oppbygging av langsiktig kompetanse i forskningsmiljøene, sier Unni Røst, koordinator for Matprogrammet i Norges Forskningsråd.

Å være med på å lage en felles forskningsagenda, og dermed påvirke fremtidige nasjonale og internasjonale forskningssatsninger, er i følge deltakerne en viktig grunn til å være med i forumet.

Den norske Food for Life-plattformen har samlet seg rundt fire hovedsatsningsområder, og det er på disse områder de ønsker at forskningen skal satse fremover. Det dreier seg om:

1. Mat og helse
2. Bærekraftig matproduksjon
3. Forbrukertrygghet
4. Mattrygghet

- Valget av disse tre satsningsområdene stemmer godt overens med resultatene fra foresightanalysen som Matprogrammet har gjennomført, sier Røst.

Et langsiktig perspektiv

Oppbygging av langsiktig kompetanse er sentralt for Food for Life. Plattformen ser på utfordringer frem mot 2020 og enda lenger frem i tid. Både bedrifter, forskningsinstitusjoner og offentlige instanser forventer tøffere internasjonal konkurranse fremover. Dermed blir forskningssamarbeid og åpen innovasjon stadig viktigere.

- Vi har forventninger til at Food for Life skal bli en godt etablert teknologiplattform, og et viktig og langsiktig forum for næringsmiddelindustrien i Norge. Dette er en god mulighet for norsk næringsmiddelindustri til å styrke både internasjonalt og nasjonalt samarbeid. For Stabburet håper vi at dette skal gi oss innsikt i relevant forskningsaktivitet og teknologiutvikling som igjen kan gi oss et godt bilde av hvor europeisk næringsmiddelindustri er på vei. Vi forventer også at informasjonsstrømmen fra plattformen og diskusjonene på arenaen kan medføre deltagelse fra Stabburet i enkelte utvalgte EU-prosjekter, og ikke minst ideer og inspirasjon til oppstart av egne forsknings og innovasjonsprosjekter, sier Edel-Anita Westhagen.

Stor nytteverdi; som må formidles bredere

Nettopp det at Food for Life bidrar med tilgang til ny kunnskap om aktuelle EU-prosjekter, blir en felles møteplass der aktørene kan finne passende - både nasjonale og internasjonale - samarbeidspartner og at deltakerne får hjelp med søknader til EU-prosjekt, trekker deltakerne frem som store fordeler. Sammen med mulighetene til å påvirke hvilke forskningsområder det skal satses på fremover.

I Norge er Food for Life i startgropen, og har i følge deltakerne fått en god start med god informasjon til aktuelle aktører og høy grad av involvering. Men det finnes noen klare utfordringer. I følge Tines forskningssjef Johanne Brendehaug og Unni Røst i Forskningsrådet er disse spesielt knyttet til at bedrifter fra marin sektor foreløpig ikke er engasjert i plattformen og at man dermed ennå ikke har på plass et helt representativt utvalg.

- Slike fora som denne plattformen møtes alltid med utfordringer knyttet til at bedrifter kan ha problemer med å se den reell nytteverdien. I en travel hverdag er det kamp om tiden, og bedriftene kan få problemer med å prioritere dette arbeidet fordi de er mer opptatt av konkrete utviklingsprosjekter enn av å jobbe i nettverk der resultatene vil komme lengre frem i tid, sier Brendehaug.

Sekretariatet til Food for life plattformen, ved Carina Hundhammer kan fortelle at de jobber aktivt med å få flere bedrifter til å engasjere seg i arbeidet og muligheten plattformen gir.

- Ikke minst har vi fokus på å øke deltagelsen fra den marine sektoren, og er i dialog med flere sjømatbedrifter om engasjement, avslutter Hundhammer.